

Un recull de contes dominat per la primavera

MONTSE VIRGILI

No és un miratge aquest llibre, encara que la prosa de Josep M. Argemí estigui poblada de boirines, llumi-

nària fràgil i blancors sepulcrales. Camina ferma, la seva literatura, dins una enfiladissa de paraules que el lector assedegat de bona lletra pensava que ja no retrobaria. Argemí s'ha apoderat d'una frase de Carner, "la primavera al desert" per donar títol al llibre i a un dels relats, la història d'un anacoreta que sap viure feliç en un pedregar. I així, llegeixo somnàmbula, emmetzinada, aquesta *Primavera* d'una escriptura exuberant en què l'olor de les flors impregna l'aire i les pistoles són afuades sense que la llengua sigui com una nina de porcellana, bonica i buida.

A les fulles del recull hi rauen una colla de personatges il·luminats per una llum d'hivern, bellesa mòrbida sota un sol de manicomi. La literatura fantàstica agafa un significat més ampli: és fantàstica i fantàstica (en el sentit d'extraordinària). Argemí és un gran escriptor que ha volgut quedar-se a recer dels antics contes de terror. Temàtiques i personatges ens sonaran llunyans, gairebé exòtics en el món d'ara. Hi trobarem rellotgers obsessius, espiritistes en un Eixample fora del temps, bruixes, visionaris, bojós, poetes i col·leccionistes. ¿No està feta d'aquest misteri la bona literatura? Estrafets i magnètics, els personatges ens arrossegueuen per un paisatge vigorós i aspre, mirall de *La mort i la primavera* de Rodoreda. Quantes primaveres, de cop.

Argemí s'atreveix a reinventar la història de famosos personatges de la literatura universal. Dibuixa un Sherlock Holmes que hauria encantat a Conan Doyle, descriu un Casanova insegur i reescriu un final per a Robert Walser (Vila-Matas, no ets l'únic). En la prosa d'Argemí, no hi trobarem els ecos de cap company de generació, ell vola més alt i mira enrere. Hi ha en les seves pàgines la raresa gòtica de Hoffmann, la precisió de Gógol, el misteri de Borges i, si hem de buscar-hi un nom més proper, la voluptat de Palau i Fabre. L'autor escriu amb la voluntat de ser internacional i atemporal, a través d'uns contes gòtics que algú ens podria explicar una nit, a les fosques, abans d'anar a dormir. La manca d'esglai esgarrija. ♦♦

LA PRIMAVERA AL DESERT
JOSEP M. ARGEMÍ
MALES HERBES
164 PÀG./12 €

ARA

Quan érem cultes i francòfils

MARTA PESSAR-RODONA

En el que seria la seva darrera entrevista televisiva, Mercè Rodoreda, preguntada per Mercè Vilaret sobre com era la Catalunya dels anys 30 del segle passat, deia rotunda: catalana! També podia haver dit: culta. Aquest volum, fruit del seminari celebrat a Girona els dies 4 i 5 de març del 2010, no deixa cap dubte que aquella Catalunya era culta i francòfila, però a dreta i a esquerra. Per alguna raó s'explica que la vídua Cambó, segons ens va manifestar personalment en els darrers anys de la seva vida i vivint a Madrid, obrís una subscripció al *Journal de Genève* a cada nét que li naixia!

Feta tanta prèvia, direm que aquest volum és interessant per més d'un concepte. I estimulador (tornarà Catalunya a ser culta?) Per un costat, la llufa que es penja invariablement al gran poeta J.V. Foix de maurrassià gairebé únic, queda totalment esvanida. Si no hi quedés, tampoc importaria gaire, per cert. Torres tan altes van caure internacionalment. En cas de dubtar-ho, vegeu *For Lancelot Andrewes* (1928) de T.S. Eliot, o espigoleu en la seva obra. Sí, des del pati de l'Ateneu Barcelonès fins a les oficines d'uns dissidents de la Lliga, comandats per Nicolau d'Olwer, Maurras i el seu partit, Action Française, van existir. Ja ens en va avisar August Rafanell a *La il·lusió*

MAURRASA CATALUNYA
EDICIÓ INTRODUCCIÓ DE XAVIER PLA
QUADERNS CREMA
288 PÀG./29 €

occitana i molt abans ens n'havia avisat Josep Pla a *Retrats de passaport*. Incidentalment i com lamenta Xavier Pla, és una llàstima l'absència de Rafanell al seminari i, avui, al llibre.

El volum està encapçalat per dos magnífics textos que centren el tema. El de Jaume Vallcorba i el d'Albert Manent, als quals segueix immediatament el del biògraf i estudiós maurrassià Stéphane Giocanti, de qui fa relativament poc vam tenir versió castellana de la seva biografia (*Charles Maurras. El caos y el orden*, 2010). Segueixen Joaquim Coll, sobre regionalisme conservador i felibrisme; Maximiliano Fuentes, *Maurras i Xènius*; Antoni Martí, sobre Curtius; Sílvia Coll-Vinent, sobre Estelrich/Maurras (amb la inclusió d'un interessant prefaci d'Estelrich del setembre del 39); Francesc Montero, sobre les trifulques d'Action Française amb el Vaticà; Jordi Amat, sobre la presència maurrassiana a la premsa franquista, i, finalment, Peter Tame, sobre Catalunya en l'obra de Robert Brasillach, maurrassià, naturalment. Excel·lents textos en general en què tan sols es pot retreure que en alguns l'esperit acadèmic els fa abusar de la nota. Què hi farem: és un mal conegut.

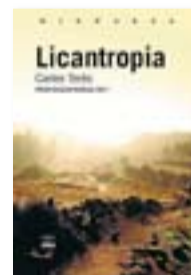
Tot amb tot, si recordem que fa poc hem tingut els *Dietaris* d'Estelrich, una figura tan interessant com oblidada (diuen que a Felanitx, a la biblioteca amb el seu nom, fa pocs anys no hi havia cap obra seva!) potser podrem convenir que, per fi, tenim la història vista no tan sols des del punt de vista de l'esquerra, com ha estat el cas fins ara i per aquella brama popular segons la qual la cultura tan sols té perfil esquerrà. El perill, si és que existeix, és que ens agradin, els de dretes. En qualsevol cas, podríem dir que Catalunya serà culta o no serà! ♦♦

Licantropia, una novel·la N.O.R.M.A.L.

MARINA ESPASA

¿Se'n recorden de *Tor*, el llibre de Carles Porta sobre la muntanya maleïda, llar d'en Palanca i de la trepa de muntanyencs esquerps? ¿O de *Primavera, estiu, etcètera*, el debut de Marta Rujals, que va servir perquè una generació s'emmirallés en les trifulques d'una arquitecta que tornava al poble a buscar-hi inspiració vital? I ja suposem que no han oblidat els granotots d'Albert Sánchez Piñol i l'atmosfera lovecraftiana de *La pell freda*. Una mica dels tres llibres té *Licantropia*, de Carles Terès (a més de molta collita pròpia): llobaters malcarats i temuts, parelles de cagadubtes neorurals de trenta-i-bastants anys, i una atmosfera d'inquietud que puja per darrere del sofà de lectura, t'agafa pel coll i no et deixa anar fins que no has acabat la història del Llorenç, el fotògraf protagonista d'aquest relat fantàstic i quotidià alhora, una autèntica posada al dia de la novel·la gòtica feta des de l'autenticitat, i sobre la recerca de les pròpies arrels, un exercici que no sempre és tan bo com sembla.

La novel·la gira al voltant del mite dels homes llop. S'obre amb un capítol espectacular: som al segle XVIII i ens endinsem, amb mossèn Magí, en el món agrest de la Pobla de Llobosa, a l'alt Matarranya. Passem una nit al mas dels senyors Torrent de Prats, amb passadissos foscos, trampes a terra i espelmes que s'apaguen amb un sospir: els asseguro que cap de vostès voldria passar el tràngol que viu el pobre mossèn. Quan acaba el capítol i passem pàgina, però, gairebé ens agafa un atac de cor: el protagonista es diu Llorenç i condueix un Suzuki! Som al segle XXI i ens guiem a cop d'iPhone, fem fotos digitals i estem preocupats per si l'arribada dels sogres ens desequilibrarà les vacances. L'autor se'n surt molt bé, amb el canvi de registre, època i gènere: com si es burlés del lector, i li digués "Te la pots pintar a l'oli, la novel·la gòtica que esperaves, som al 2013 i això ja no es pot fer!". La resignació es converteix a poc a poc en admiració pura: som davant d'una novel·la realista, ben escrita i ben travada, tot flueix, tot té sentit i tot encaixa. L'autor en domina el ritme a la perfecció: tan aviat passen hores com setmanes o mesos, i sempre tenim la sensació que estem

LICANTROPIA
CARLESTERÈS
EDICIONS DE 1984
PREMI GUILLEM NICOLAU
250 PÀG./16,50 €

llegint allò que toca. Hem dit realista? Hi ha llegendes, llunes plenes i senyals als talons dels peus, però tot això són mecanismes lícits per a qualsevol novel·lista. O atavismes de poble.

Terès és un dissenyador gràfic que fa més de 20 anys que viu a la Franja, i la novel·la gestiona molt bé l'alternança entre el català estàndard i els girs propis del dialecte, posats en boca d'alguns dels personatges de la zona. Sense interrompre l'acció de manera impertinent, sap com inserir la seva veu enmig de la narració i deixar clara l'opinió sobre la qüestió de la llengua en un territori tan conflictiu. No ens hem tornat bojós amb el títol de la crítica: l'hem mig manllevat d'una col·lecció juvenil d'Anna Manso sobre una noia que es considera "Nerviosa, Obsessiva i Orgullosa, Rabiosa, Manaire, Atrevida i Llesta", completament N.O.R.M.A.L.: així és com voldríem que fossin més novel·les catalanes, sobretot atrevides i llestes, com aquesta, però per damunt de tot, normals, llegibles per molta gent, ja sigui nerviosa, obsessiva o orgullosa, però públic lector en català. Si encara no ha desaparegut del tot, aquesta és la seva "novel·la normal" de l'any. No la deixin passar. ♦♦